

Система конкурентоспроможного кормозабезпечення тваринництва

В. СЛАВОВ, докт. с.-г. наук, чл.-кор. УААН

М. ФУРСА, канд. техн. наук

І. ЗАРЯ, канд. екон. наук

Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу

Основу виробництва продукції тваринництва складають виробничі можливості прибуткового, ефективного господарювання економічних суб'єктів галузі, що визначаються як виробничий потенціал і являють собою набір ресурсів, які набувають в процесі виробництва форму чинників виробництва [1].

Що стосується кормових ресурсів, то вони при виробництві молока становлять 70,1%, яловичини – 75,1, баранини – 74,6, свинини – 78,8, м'яса птиці – 69,9, яєць – 81, вовни – 70,8% в матеріальних витратах. Тобто система кормозабезпечення була й залишається економічною основою розвитку галузі тваринництва.

Концепція сталого розвитку потребує формування агроландшафтів, де клімат, води, ґрунти, рослинний і тваринний світ повинні існувати у складній взаємодії і взаємозумовленості. Нині в переважній більшості сільськогосподарських підприємств обсяги виробництва продукції тваринництва скорочуються, а витрати на її виробництво збільшуються, що робить таку продукцію високо витратною, нерентабельною і неконкурентоспроможною. Дослідження вітчизняних учених свідчать про багатовекторність причин такого стану.

Розв'язання проблеми зниження матеріаломісткості продукції тваринництва та підвищення рівня її рентабельності має відбуватися, насамперед, на основі нормативного забезпечення потреб тварин у кормових ресурсах відповідно до їх продуктивності та ефективного використання.

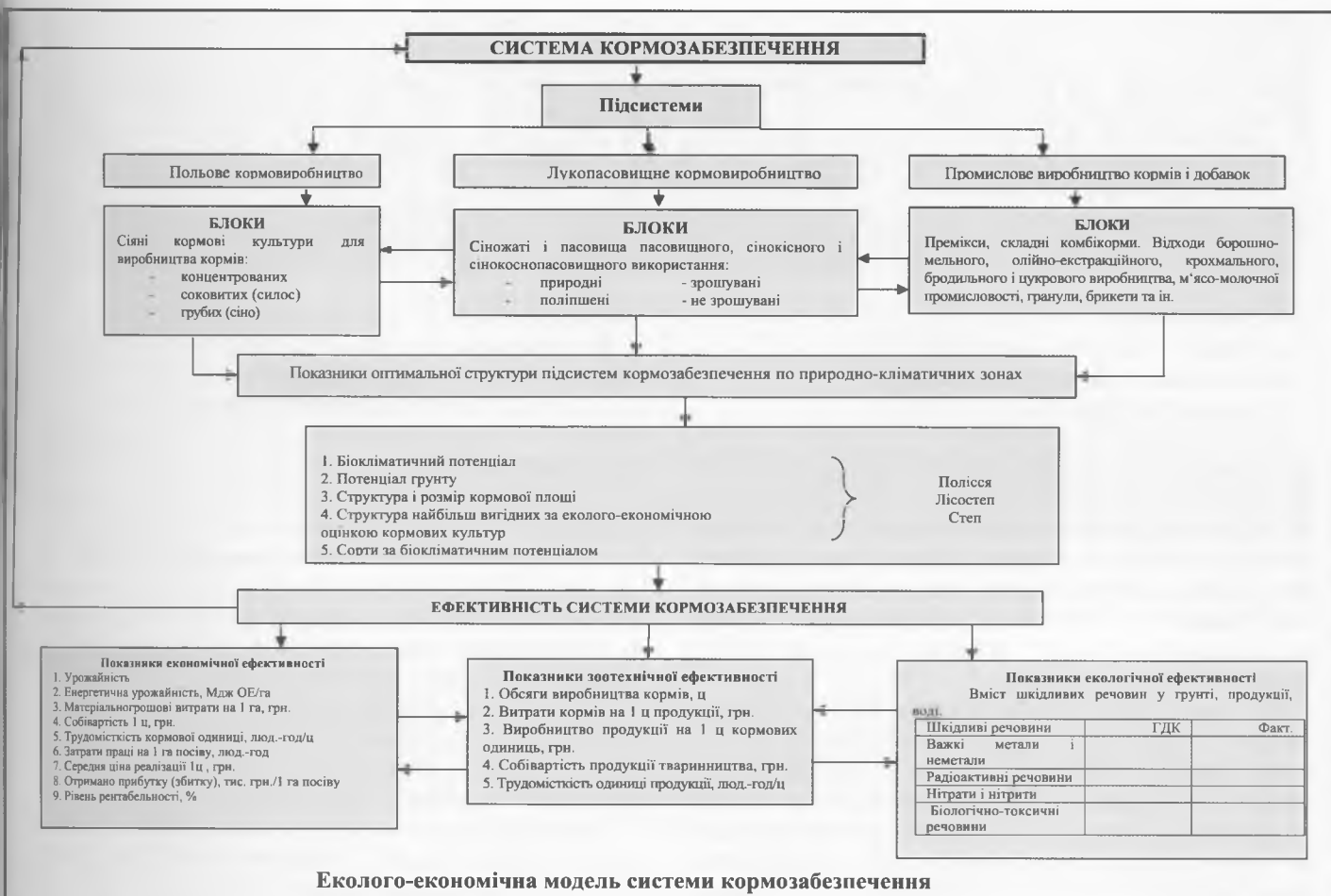
Сучасне конкурентоспроможне виробництво кормових ресурсів потребує поглибленого вивчення економічних чинників, які впливають на структуру їх вартості та раціональну організацію праці [3].

У зв'язку із зростаючим забрудненням сільськогосподарських угідь продуктами техногенної діяльності людини підвищується загроза надходження шкідливих речовин у харчові продукти у небезпечних для життя людини концентраціях. Посідаючи проміжне місце в екологічному ланцюзі **ґрунт–рослина (корм)–тварина (продукція)–людина**, саме корми постачають і сприяють нагромадженню в організмі тварин, а отже, і в їх продукції великої кількості небезпечних речовин.

Зважаючи на зазначене, метою статті було висвітлити еколого-економічну модель системи кормозабезпечення тваринництва.

Результати проведених досліджень вказують на те, що процес створення та ефективного використання кормових ресурсів необхідно розглядати з позиції системного аналізу (рис.1). Так кормозабезпечення включає підсистеми: польове кормовиробництво, лукопасовищне та промислове виробництво кормів і добавок. Основний напрям кормозабезпечення повинен ґрунтуватися на оптимальному поєднанні підсистем польового, лукопасовищного і промислового кормовиробництва за природно-кліматичними зонами. Всі підсистеми, їх структурні блоки та параметри повинні бути пов'язані між собою, функціонувати в комплексі з процесами заготівлі, зберігання і використання кормових ресурсів. Тобто раціональна система кормозабезпечення передбачає комплекс заходів з прямими і зворотніми зв'язками у всіх підсистемах: ріст продуктивності сіяних кормових культур для виробництва конкретних видів кормових засобів (концентрованих, грубих, соковитих, зелених), підвищення родючості природних угідь та урожайності травостоїв при конкретному способі їх використання. Істотний вплив на інтенсивність та ефективність кормовиробництва має розмір і структура кормової площі, її продуктивність, оскільки вони зумовлюють обсяги і структуру виробництва кормових ресурсів відповідно до нормативних потреб тварин, а також витрати матеріальних ресурсів та праці на їх виробництво.

У свою чергу підвищення рівня виробництва й одержання екологічно чистої тваринницької продукції залежить від обсягів кормів ресурсів. Збалансованість раціонів тварин за нормативними потребами у поживних речовинах, їх структура позначаються на результатах використання кормових ресурсів за показниками: продуктивності тварин, витрат на одиницю продукції, собівартості, трудомісткості, тобто ефективності і матеріаломісткості продукції тваринництва, а отже, доцільності системи кормозабезпечення взагалі.

Зростаюче забруднення сільськогосподарських угідь продуктами техногенної діяльності людини призводить до надходження шкідливих речовин у продукцію рослинництва (корми), а, відповідно, і в організм тварин, далі в їх продукцію, що в кінцевому підсумку може в небезпечних концентраціях надійти в організм людини.

Тому при виробництві продукції тваринництва система кормозабезпечення має забезпечувати екологічність кормових засобів, тобто концентрація важких металів і неметалів, радіоактивних речовин, нітратів і нітритів, біологічно-токсичних речовин у ґрунті, кормах, кінцевій продукції тваринництва не повинна перевищувати гранично допустимих рівнів.

Взаємоузгодження технологічних, економічних та екологічних інтересів при здійсненні змін у системі виробництва і використання кормів – обов'язкова умова сталого і безкризового розвитку сільського господарства в цілому і кормозабезпечення (кормовиробництва) зокрема. Для його збалансованого стану необхідно дотримуватись певних вимог. До найважливіших з них, на нашу думку, слід віднести:

- одержання прибутку від реалізації тваринницької продукції або кормів (умова прибуткової діяльності);

- концентрація шкідливих речовин у ґрунті, кормах, продукції тваринництва нижче гранично допустимих рівнів (умови екоотоксикологічної безпеки);

- збалансованість раціонів годівлі тварин за фізіологічними потребами з урахуванням продуктивності (умова збалансованості продуктивної годівлі тварин);

- забезпечення балансу основних елементів ґрунтового живлення на основі науково обґрунтованої ротації культур, внесення необхідної для відтворення родючості ґрунтів кількості органічних та мінеральних добрив (умова збереження родючості ґрунтів);

- мінімальний рівень витрат на виробництво кормів з оглядом на вищенаведені умови (умова найнижчої вартості кормів для тваринництва);

- еквівалентний обмін продукцією між рослинницькою та тваринницькою галузями та їх окупність через продукцію тваринництва (умова доцільності кормо виробництва).

ЛІТЕРАТУРА

1. Черемисина С.Г. Развитие виноградно-винодельческого производства Крыма. – К.: ННЦ “Институт аграрной экономики”, 2006. – 490 с.
2. Петриченко В.Ф. Теоретичні основи інтенсифікації кормовиробництва в Україні // Вісник аграрної науки. – 2007, №10. – С. 19-22.
3. Г.О. Богданов, В.П. Славов, В.В. Вітвіцький та ін. Методологія економіко-екологічного оцінювання кормових ресурсів для визначення їх ефективності та нормативів заготівлі – К.: НДІ “Укragропромпродуктивність”, 2007. – 73 с.